

جاستىق جىرى

نۇرحالەل نۇرسالقان ۇلى نۇرسالين

قارا سارچان

ۇلتتار باسپاسى

جاستىق جىرى

نۇرحالەل نۇرسالقان ۇلى نۇرسالىن

قارا سارچان

ۇلتتار باسپاسى

جاۋاپتى رەداكتورى: شۇعلا مېازىلجان قىزى
جاۋاپتى كوررەكتورى: جۇماجان سۇلتانالى ۇلى

قارا مارجان

نۇرحالەل نۇرسالقان ۇلى

ۇلتتار باسپاسى باستىردى، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرىندە ساتىلدى
دېشىن باسپا زاۋودىدا باسلىدى
2008-جىلى شىلدە ئېرىنىشى باسپاسى
2008-جىلى شىلدە، بېيجىڭ، 1-باسلىقى
باغاسى: 7.50 يۋان

责任编辑：曙合拉

责任校对：朱马江

图书在版编目(CIP)数据

黑珍珠：哈萨克文/ 努尔哈列力著. —北京：民族出版社，2008.6

(青春之歌丛书)

ISBN 978-7-105-09433-2

I. 黑… II. 努… III. 诗歌—作品集—中国—当代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I227

中国版本图书馆CIP数据核字(2008)第098219号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街14号 邮编：100013)

<http://www.mzcbs.com>

民族出版社微机照排 迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

2008年7月第1版 2008年7月北京第1次印刷

开本：850毫米×1168毫米 1/32 印张：4.75

印数：0001—2000册 定价：7.50元

ISBN 978-7-105-09433-2/I·1933 (哈206)

该书如有印装质量问题，请与本社发行部联系退换
(哈文室电话：64228006 发行部电话：0991-2854817)

باسپادان

باسپامىزدىڭ قازاق رەداكسىياسى جىر دوداسىندا سىنالىپ جۇرگەن جاستاردىڭ ءبىر لەگىنىڭ شىعارمالارىن جەكە-جەكە كىتاپ ەتىپ «جاستىق جىرى» دەگەن جالپى اتپەن باسپادان شىعارىپ وتىر. بۇل دا بولسا باسپامىزدىڭ جازارمان قاۋىمىنىڭ حال-قادىرىن، كوكەيتەستى ارمانىن ەسكەرگەندىگى، تاقىرىپ اياسىنىڭ كەڭدىگىن بىلدىرسە كەرەك.

جۇڭگو قازاق پوهىياسى وتكەن عاسىردىڭ ەلۋىشى جانە سەكسەننشى جىلدارىندا ەكى دۇركىن ءدۇر ەتىپ كوكەتەپ، پوهىيا شالەننىن جايقاتىپ، ءوزىنىڭ ولەڭ سۈيەر وقىرماندارىن نىزگى بزدەنس، تىڭ سەرىپىلىس، ەستەتىكالىق ەركىندىگىمەن باۋراغان ەدى.

بۇرىندارى جاس اتانىپ، بۇگىندەرى جەر ورتاعا قاراي قادام قويغان ءبىر شوغر اۆتورلار انە سول سەكسەننشى جىلداردىڭ باسى مەن ورتاسىنان باستاپ قالام ۇستاعاندار. ولار وزىندىك دارا داۋىس، دارقان ويمەن، كۈنە سوقپاقتى شىيرلاماي جاڭاشا ايتا بىلۋىمەن، قۇبىلىستى قالىپىن قۇراتپاي كوشىرۋ سۇردەگىنە ءوز تاراپىنان تۇرەن سالۋىدىن ەرەكشەلەنىپ، 21-عاسىرداعى قازاق پوهىياسىنىڭ بەتكە ۇستار تۇلعالارىنا اينالدى.

اتىن اتاپ، ءتۇسىن تۇستەمەسەك تە، ولاردىڭ ەسىمى جۇرت جۇرەگىندە جاتتالا باستادى. اسىرەسە، ولەڭ سۈيەر، ونەر سۈيەر قاۋىم مەن پوهىيانىڭ شىنايى جاناشىرلارى وسىناۋ نارىقتىق ءداۋىردىڭ دارگەينە قاراماستان جاڭغاعى اتقىلداق اقىندارىنا بىزەت ءبىلدىرىپ، ولاردىڭ تۋىندىلارىن بزدەپ وقىتىن بولدى.

دەمەك، جاقسى جازىلعان ولەڭ، قۇاتتى پوهىيا قاشان دا

ادامداردىڭ رۇحانىي ھەممەنە ساۋلە تۇسىرىپ، شۇاھىن شاشىپ، ومىرگە
ويلى كوزىن قاراۋعا، سۇلۇلىققا ۇمىتىلۇعا دانەكەر بولاتىنى راس.
وركەنىيەت كوشى ۇدىرە العا تارتقان سايىن ونىڭ جاساۋ-جابدىعى دا
تۇرلەنىپ، تۇلەپ، داۋىر تىنىسىمەن سايكەسۋگە بەت الاتىندى
شىندىق. ولەڭ وركەنى دە قۇنارلى توپراقتان كۆكتەپ، ودان ارى
بۇتاقىتاپ، چاپىراق جايىپ، سالقىن ساياسىن سانالى قاۋىمعا
باعىشتاۋدى، سونىڭ ناتىجەسىندە انا تىلىدىڭ كۆركەم كۆكجىيەگىن
بايىتىپ، ۇرپاقتاردى ۇلاعاتقا، مۇراتقا، مۇراتقا جۇمىلىدىرۋدى ماقسات
ەتەدى. ول استە ەرىككەننىڭ ەرمەگى، شولەگەننىڭ شولمەگى
بولماۋى تىيىس.

جاستار پۈەزىياسىنىڭ جارقىن بولاشاعى الدا. "تۋادى، تۋادى" الى
ناعىز اقىن، دەپ مۇقاعالى ايتقانداي، العى بولاشاققا قول ارتىپ،
بۇگىنىمىزدى باعالاپ، كەشەگىدەن عىبىرات الساق، وزەكجاردى ولەڭ
جولدارىنىڭ ولمەس عۇمىرىنا قاراي بەت تۈزەۋى سوزسىز.
ئۆز كەزەگىندە قولدارىڭىزعا تيگەن وسىناۋ «جاستىق جىرى»
اتتى تىزىمىكتى كىتاپتار ايتقان سوزىمىزدىڭ ايعاعى بولارنا سەنەمىز.

ۇلتتار باسپاسى

2006-جىل، مامىر

مازمۇنى

مۆلدىر مۇنشاقتار

- 3.....تەلەفون جىرى
- 4.....قۇرالاي كوزىم
- 5.....جالعىز بۇرىم، جان — ازىق
- 6.....قۇ قىز
- 7.....اسحانادا جازىلغان جىر
- 8.....ماعان كەرەك
- 9.....الاڭداما، اياۋلىم
- 10.....قارا مارجان
- 11.....جىلاما سەن
- 12.....اق پەرىشتە
- 14.....اقىمايم
- 15.....وتاۋ ءۇيدىڭ كۇبىرلەرى
- 16.....قىزىل شاتىر
- 17.....قىزغانىش
- 18.....كۇرسىنىبە
- 20.....تەنتەك قىز
- 21.....جاي ءبىر اڭگىمە

- 22.....كۆلشى سەن
23.....سەن كەيدە
24.....جارعا جاۋاپ
25.....قۇربى قىز

تۇعان ئويناق تولعاقاتارى

- 29.....سارى جۇرتىم - ساعىنىشىم
30.....چىرمانىڭ جىرى
33.....دارا داۋىس
34.....ۈز مۇشۇم
35.....تۇعان جەردىڭ سامالى - اي
36.....جان جالىنى
37.....ۈمىر - اي
38.....ئىل - قۇدىرەتى
40.....ساعىنىش مەكەن
41.....تورىغۇ
42.....كوك بورىلەر
44.....دومبىرا قۇدىرەتى
45.....اجە ساعىنىشى
47.....اكە تۇرالى جىر
48.....ساۋعا
49.....تىرلىكتىڭ قىزىق شاقىتارى - اي
51.....ۈكپە

- 52..... ناۋرىز – دۇمان
 54..... ۇيقيدا سايرام
 56..... تاڭدارىم تۇسىن ءدىن امان
 58..... تۇعان جەرىم – تۇعىرىم
 59..... كۇنىم ءوتىپ بارادى
 60..... اق تاڭ، اق ءۇست
 61..... جىگىت بولساڭ
 63..... مەنىڭ ەلىم

جۈرەكتە جانعان جۇلدىردار

- 67..... اۋىلدىڭ ءدامىن الا كەت
 68..... م. ماقاتايەۋقا
 69..... باۋىرجان شورماق ۇلىنا
 70..... تاپەي قايسقان ۇلىنا
 72..... ايگەرىم – ارماندار
 74..... كوككە ۇلىعان كوكجالدار
 75..... نالا – مۇڭدار
 76..... سەرت
 77..... تۇلپار مىنگىم كەلىپ ءجۇر
 78..... جان داۋىسىم جاڭغىرىق
 80..... اق جاڭبىر
 81..... اقىندار – اي
 82..... ايعا عاشىق ارماندار

- 83..... ۇلار نەگە شاقىرادى
- 85..... قارا بۇلت
- 86..... قاراقات جانار
- 89..... بىرەۋگە
- 90..... جۇرەك جاردى ارماندار
- 92..... ئاڭىر - انام
- 93..... دوستارعا ساعىنىش
- 94..... شالەشىلار نەمەسە باۋىرلارعا
- 95..... باقشادان تۇعان وي
- 96..... قارىنداسىما حات
- 98..... ن. سارسەنبايەۋقا
- 99..... كەزدەسۋ نەمەسە سالەم
- 100..... اقدالام
- 102..... داۋىل - دارىن
- 103..... جاتبىردان سوڭ
- 104..... ئۇس جانە ولەڭ
- 106..... تابىعات تۇعان تامشىلار
- 107..... جاۋاپ
- 109..... تاۋلارىم امان تۇرىڭدار
- 111..... نامىس
- 112..... تۈيە كەتىپ بارادى
- 113..... بالىق تاعدىر
- 114..... سارقوبىنىڭ سامالى - اي
- 115..... ەلۋ ەردىڭ جاسى
- 116..... ۇيىقتاعام جوق

- 118..... شىركىن قىزىل تۈلكىنى - اي
120..... دوستارىم
122..... ايران، شۇبات، اق قىمىز
123..... قارلىعاش - ارمان

تەنتەك تىركەستەر

- 127..... وزىمە - ۋىزىم
128..... كۈشكتەر
130..... شاراپ
131..... اىلىق ازابى
133..... جارناما
134..... اقشا كەرەك
136..... اراق - ازاپ
137..... تەمەكى - توزاق
138..... مودى - مۇڭلىق
139..... باياغىدا

مسودہ سرمونشاقتار

تەلەفون جىرى

الو، الو، مەن عوي مەن —

جارق ايناڭ

قالاي عانا ۇنىڭىن جاڭلاين.

ساعىنىشتان ءىرىلدى حالىم مىناۋ،

قارا جىبەك شاشىڭدى جاملاين.

الو، الو، مەن عوي مەن —

اق تىلەڭىڭ،

ساعىنىش كوكىرەڭىمە باتتى مەنىڭ.

ماحابباتتان جارالغان غۇمىر — وتىم،

ورالسىن موينىما اق بىلەڭىڭ.

الو، الو، مەن عوي مەن —

تۇنىق كوكەڭ،

قىزىل شارپى قىز كورسەم تۇنىپ كەتەم.

مەنى وزىڭە قولاتقان قوڭىراۋلى،

قوڭىراۋداي سىرلى اۋەن قىلىق پا ەكەن.

الو، الو، مەن عوي مەن —
 ەت جۇرەڭڭ،

سەن دەگەندە قولىمىمەن كوك تىرەدىم.
 جالغىزداردىڭ جارالى كۈيىن شەرتىپ،
 ھانتاغىردىڭ^① قاسىنا كەپ تۈنەدىم!!

قۇرالاي كوزىم

تاغىردەن بار باقتىتى سۇراماين،
 كۈنى ەرتەڭ وڭ جاعىمىنان تۋادى ايمىم.
 بوتالاپ قوس جانارىڭ مولدىرەگەن،
 كەۋدەمنىەن ورس الشى، قۇرالايىم.

سەنى دەپ ”مەندىك جۇرەك“ لۇپىلدەگەن،
 سەنى اغساپ قۇلازىدى بۈكىل دەنەم.
 قۇرالاي كوزدەرىڭە قوناقتاعان،
 تامشىلار ساعىنىشىم كىل - كىلدەگەن.

اغسادىم الا تاۋدىڭ قىراتتارىن،
 ئىز تاستاپ كەتكەن قۇمغا تۇياقتارىڭ.
 اغسادىم قۇرالاي كوز سۇلۇم - اي،
 سەن ەندى جىلاتپاعىن، جىلاتپاعىن!!

جالعز بۇرىم، جان — ازىق

جاستىعىمدى، جالىنىمدى قۇر الداپ،
جانارىمدى جالعز بۇرىم تۇر ارباپ.
بارا جاتىر كوز الدىمدا گۈل مۇسىن،
جالعز بۇرىم ارقاسىندا بۇلاڭداپ.

جالعز بۇرىم تەربىلەدى ەپپەنەن،
عۇزىرىمدى قوزدىرادى — اۋ، جەت دەگەن.
قوس بۇرىمدار كوزدەن بۇلبۇل ۇشقاندا،
جالعز بۇرىم مەن نەسىنە كەك كورەم؟!

جالعز بۇرىم جاۋلاپ عۇمىر — ەركىمدى،
جۈرەگىمە، جۇلىنىما دەرت ىلدى.
جالعز بۇرىم، ”جاۋدىر“ قىز — اي، كىەلى،
جالعز بۇرىم مەنى تالاي ۇلتىردى!!

جالعز بۇرىم جالعزىدىق پا توگىلگەن،
جىگىت بولماس بۇرىمداردان جەرىنگەن.

بۇرىمدى قىز بابا سالتىن ساقىتاعان،
 ۋىزىڭ ۋىشەن وكىنبەسپىن ولۇدەن؟!!

قۇ قىز

سەن قۇ قىز سەن بە بالەم،
 بۇلدىردىڭ باقىتىمدى كورگەن ارەڭ.
 سەن كەتتىڭ اقتىق مارتە بۇرىلماسىتان،
 جەتتىم عوي جاتاعىما ولمەي ارەڭ.
 سەن قۇ قىز، سەن بە بالەم...

سەن قۇ قىز، سەن بە بالەم، سەكەكتەگەن،
 بىر ۋىست، بىر جۈرەكتى جەتەكتەگەن.
 بارى جالغان كەۋدەمدە و، تاڭىرىم،
 بىر شىندىق بۇرشىك جارا شەشەكتەگەن.
 سەن قۇ قىز، سەن بە بالەم، سەكەكتەگەن...

سەن قۇ قىز، سەن بە بالەم، تال شىبىقتاي،
 كۈن باتىپ كوكجىەكتەن قالقىپتى - اي.
 سەنىڭ نايزا كىرىڭىڭ جاراالاعان،
 بىر اقىن جۇر، ەسىڭە الشى ۋىستپاي.
 سەن قۇ قىز، سەن بە بالەم، تال شىبىقتاي...